

VYTAUTAS KAZAKEVIČIUS

(1951 10 11–2005 09 07)

Daugeliui visai netikėtai ir labai anksti su šiuo pasauliu atsisveikino habilituotas dr. Vytautas Kazakevičius. Prieš akis tarsi atsiveria tuštuma. Iš tiesų išėjai per anksti. Kiek dar galima buvo nuveikti. Upėtakiai, lydekos ir šamai dar ne visi pagauti. Sraunių upelių pakrantės, statūs Dubysos krantai, Kalniškių neiškastos pievos tarsi dar laukia Tavęs. Nepabaigta liko „Žasino kapinyno“ ir kitos monografijos bei straipsniai. Netekome žymiausio „kalavijukų“ ir ginkluotės specialisto. Sunki liga per pusmetį sugrauzė tokį sveikuolį: nerūkė, negėrė, daug keliavo... o vis tiek nusinešė. Gaila.

Vytautas Kazakevičius gimė Marijampolėje („ne Kapsuke“, kaip jis pats mėgdavo sakyti) 1951 m. spalio 11 d. Čia baigė vidurinę mokyklą. 1969 m. įstojo į Vilniaus pedagoginio instituto Istorijos fakultetą. Studijų metu daug sportavo. Užsiėmė sportine gimnastika. 1974 m. baigęs institutą pradėjo dirbti Istorijos institute. Kaip susidomėjo archeologija, nepasakojo, bet galima tik spėti, kad, kaip ir daugelis to meto jaunuolių, buvo skaitęs P. Tarasenkos ar K. V. Ceramo knygas.

Vienas iš pirmųjų kasinėtų objektų buvo Žasino kapinynas. Jis kapinyno tyrimuose dalyvavo kaip kasėjas. Apie šį kapinyną buvo parašytos ir pirmosios publikacijos. Nuo 1978 m. pradėjo savarankiškai kas-

ti E. Jovaišos pradėtą tirti Plinkaigalio kapinyną. Jį tyrinėjo iki 1984 m. Vėliau keletą metų pakasinėjęs Visietiškių ir Miškinių pilkapius (Anykščių r.) nuo 1989 m. įsitvirtino Kalniškiuose. Čia dirbo iki 2004 m. Vytautas nemėgo mėtytis ar nebaigti pradėto darbo. Jis su suvalkietišku užsispyrimu siekdavo savo tikslo. Buvo griežtas sau, bet ir kitiems. Niekada nepamiršiu, kaip Vytas auklėjo Varmijos ir Mozūrijos muziejaus Olštyne bibliotekininkę, kad ji nevėluotų į darbą. Jis neatsitraukdamas stovėdavo nuo 9 val. ryto prie uždarytų bibliotekos durų (kartais iki 11 ar 12 valandos), kol bibliotekininkė suprato, kad vis tiek jo neišveiks. Turbūt daugelis pamena, kaip Mokslinės archeologijos komisijos posėdžiuose Vytas žiūrėdavo į laikrodį, ar kas nepavėluos iki posėdžio pabaigos atnešti tyrinėjimų ataskaitos. Tačiau jis tai darė ne iš piktos valios. Jis siekė tvarkos. Dar viena savybė – tai tiesumas. Jis tiesiai šviesiai į akis pasakydavo, ką galvoja. Tai nepriklausė nuo to, ar prieš jį stovi viršininkas, ar šiaip gatvės chuliganėlis. Buvo gana draugiškas, turėjo aštrų humoro jausmą. Visada pabrėždavo, kad yra iš Suvalkijos ir todėl yra taupus.

Moksle taip pat buvo labai pastovus. Visą mokslinės veiklos laikotarpį jis domėjosi baltų ginkluote ir skelbė savo tyrinėtų paminklų medžiagą. Kaip iš-

imtį galima paminėti tik keletą straipsnelių „Mūsų gamtos“ žurnale. Tai buvo jo silpnybė. Žuvys ir literatūra apie jas buvo jo antroji motina. Jis dažnai sakydavo, kad jam nesvarbi archeologijos habilitacija, tačiau žymiai svarbiau buvo pagauti kilograminį upėtakį ar kiršlį museline meškere. Tada jis jau tapsias „žvejų profesoriumi“.

1987–1994 m. Vytautui teko vadovauti Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyriui. Tai buvo sunkus metas. Valstybėje ir moksle – pertvarka, finansavimo trūkumas, archeologų kartų kaita. Ne kartą rinktas ir vadovavo instituto mokslo tarybai.

Ypač glaudžius ryšius V. Kazakevičius palaikė su užsienio, pirmiausia Skandinavijos, archeologais. Kartais susidarydavo išpūdis, kad jis kaip archeologas geriau buvo žinomas užsienyje negu Lietuvoje. Gal todėl jis ir buvo vienintelio tuo metu užsienio kalbomis Lietuvoje leidžiamo archeologinio leidinio „Archaeologia Baltica“ steigėjas ir redaktorius. V. Kazakevičius parašė apie 150 mokslinių straipsnių, keletą monografijų: 1988 m. kandidatines disertacijos (ginta 1984 m.) pagrindu – „Оружия балтских племен II–VIII веков на территории Литвы“, 1993 m. – „Plinkaigalio kapinynas“, 1996 m. – „IX–XIII a. baltų kalavijai“, 1998 – „Geležies amžiaus baltų genčių ginkluotė: habilitacinis darbas“, 2004 m. – „Geležies amžiaus strėlės Lietuvoje II–XII/XIII a.“ Tyrimų išvados visada buvo gerai pasvertos, moksliniai straipsniai – gerai sutvarkyti. Archeologinių tyrimų metu ataskaitas mėgdavo rašyti tyrimų vietoje. Po kasinėjimų likdavo ekspedicijos namelyje keletą savaičių ir į Vilnių atvažiuodavo su parengta ataskaita. Atverdavo Archeologijos skyriaus duris ir švytėdamas su šypsena ant stalo padėdavo ataskaitą, parašytą Bažavalėje ar kitame kaime.

Paskutiniaisiais gyvenimo mėnesiais V. Kazakevičius patyrė daug nuoskaudų ir nusivylimo, todėl prieš pat mirtį perėjo dirbti į Klaipėdos universitetą, ten

paliko ir savo biblioteką. Paskutinių savo rengtų ar rašytų knygų: „Carl von Schmith. Necrolithuanica“ ir „Lietuvos istorijos“ II tomo jau nebepamatė. Gal lemtinga buvo ir tai, kad savo archeologo mokslinę karjerą pradėjo Žąsino kapinynu, Žąsino kapinynu ir baigė. Tik, deja, šį kartą nespėjo...

Valdemaras ŠIMĖNAS

Pagrindinė literatūra apie V. Kazakevičių:

Nugaraitė A. Atviras lapas arba ką veikia Respublikos archeologai / Kalbėjosi su V. Kazakevičiumi // Mokslo Lietuva. 1991, Nr. 6, p. 2.

Świętosławski W. „Wkład Wschodu i Zachodu w wojskowości średniowiecznej Europy Srodkowej“: II Międzynarodowe Kolokwium Grunwaldskie Mierki koło Olsztyna, 4–7 grudnia 1990 // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej (Warszawa). 1991, Nr. 2, p. 237–238

Caune A. Arheologs Dr. Habil. hist. Vitauts Kazakevičs (11.10.1951.–07.09.2005) // Latvijas vēstures institūta žurnāls. Rīga, 2005, Nr. 4, p. 203.

Girininkas A. Proistorės tyrinėtojo netekus // Mokslo Lietuva, 2005 rugsėjo 22 – spalio 5 d., Nr. 16 (328).

Rupšytė L. Kazakevičius Vytautas // Visuotinė lietuvių enciklopedija. – T. IX. Juo-Khi. V., 2006, p. 659–660.

Vaitkevičius V. In memoriam. Vytautas Kazakevičius (1951–2005). V., 2006, 12 p.

Vaitkevičius V. Vytautas Kazakevičius (1951 10 11–2005 09 07) // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2005 metais. V., 2006, p. 494–501.

Vaškevičiūtė I. Atėjo Kazokas – išėjo Vytautas (1951 10 11–2005 09 07) // Lietuvos istorijos metraštis. 2005 metai. 2. V., 2006, p. 213–216.